

Наталія ХАРЧЕНКО,
кандидат педагогічних наук,
в.о. завідувача, доцент кафедри
природничо-математичної освіти
Рівненського ОІППО

ЦІЛЬОВІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОГО УРОКУ
(методичні рекомендації
за соціальною і здоров'язберезувальною освітньою галуззю)

*Хто не бачить кінцевої мети – дуже
дивується, коли приходить не туди.*
Марк Твен

Урок у системі освіти є основною організаційною одиницею освітнього процесу з функціями досягнення нових навчальних, розвивальних та виховних цілей. За принципом В. Парето «80 / 20», урок – це 20% часу, використання якого дає 80% освіченості.

Основними складниками всіх процесів є мета і ціль. Мета показує передбачення у свідомості результату, на здобуття якого буде спрямовано діяльність особистості або групи. Відповідно ціль розглядається як уявне передбачення результату діяльності, наперед передбачуваного метою. Зважаючи на це, ***ціль задається, мета досягається, а результат отримується.***

Наукова думка свідчить, що мета – це те, чого людина хоче досягти, а ціль – те, чого вона намагається досягти. Тому мета у навчальній діяльності, за Т. Чернецькою, передбачає очікувані результати, а ціль є засобом досягнення мети, практичними, конкретними зусиллями її досягнення. Мета та ціль мають чимало спільних особливостей і кожна з них може бути: проміжною і кінцевою, ближньою і віддаленою, окремою і загальною. Засобом реалізації навчальної мети й цілей є навчальні завдання конкретного уроку.

Надзвичайно важливим структурним елементом уроку є цілепокладання.

За Тлумачним словником української мови, ***цілепокладання*** – це 1) процес формування мети на основі врахування особливостей виконавців діяльності, у ході якого передбачається досягнення певних результатів; 2) смислоутворюючий зміст практики, що полягає у формуванні цілі як суб'єктивно-ідеального образу бажаного (цілеформування) і втіленні її в об'єктивно-реальному результаті діяльності (цілереалізації).

Під ***педагогічним цілепокладанням*** науковцями розуміється:

- здатність учителя виробляти цілі та обговорювати їх для подальшого прийняття (А. Маркова);
- ціль учіння учня формулюється через постанову навчально-пізнавальних завдань (В. Бондар);
- формулювання цілей навчання має бути не описовим, абстрактним, а стислим, технологічним, передбачати конкретні процедури навчальної діяльності (В. Чайка);

– на етапі цілепокладання педагог трансформує державні освітні цілі в педагогічні, перетворюючи, у процесі їх реалізації, учня з об'єкта навчання у суб'єкт саморозвитку (Н. Кузьміна);

– здатність учителя ставити свідомі навчальні цілі, які у випадку їх прийняття учнями, перетворюються у мету навчальної діяльності з визначенням кінцевих результатів, тобто цілепокладання є тактикою досягнення мети уроку (В. Бондар);

– співпраця учасників освітнього процесу щодо трансформування цілей освіти в цілому в конкретні цілі навчального предмета, навчальної теми, уроку (О. Бобильова).

Зі свого боку О. Савченко зазначає, що школярам треба повідомляти тему й мету уроку, але так, щоб діти їх зрозуміли, щоб це активізувало їхні зусилля й стимулювало до співробітництва з учителем.

Цілевизначення уроку є надзвичайно складною справою. Учитель здійснює його, передусім зважаючи на вимоги навчальної програми курсу з урахуванням особливостей конкретного класу, рівня попередньої підготовки, освіченості, вихованості й розвитку учнів, можливостей самого педагога, матеріально-технічного обладнання кабінету тощо (Ю. Бабанський).

Недостатня оцінка вчителем перелічених вище чинників, формальний підхід до постановки цілей та завдань уроку негативно впливають на перебіг процесу навчання та значно знижують ефективність уроку.

Дидактикою вироблено різні способи **формулювання цілей**, наприклад, через зміст, діяльність учителя, внутрішні процеси розвитку учня, навчальну діяльність учнів, результат навчання, виражений у діях учнів. Формулювання цілей через зміст вказує лише на навчальний контент, який буде вивчатися й залишає незрозумілими вимоги до організації й очікуваних результатів навчання. Цілепокладання через діяльність педагога унеможливорює суб'єкт-суб'єктні відносини (учень залишається об'єктом навчання, вчитель фактично ігнорує учнів). Формулювання через внутрішні процеси розвитку учня передбачає постановку цілей у загальних виразах (наприклад, в освітніх концепціях чи Державних стандартах). При формулюванні цілей через навчальну діяльність учнів не досягається очікуваний результат навчання. За умови постановки цілей через результат навчання, виражений у діях учнів, учитель має інструментарій, що визначає побудову навчання як діяльність учнів і може однозначно судити про їхню успішність, такий спосіб цілепокладання є оптимальним (О. Фідря).

Отже, цілепокладання є способом досягнення очікуваних і реально досяжних результатів навчальної діяльності, внаслідок чого відбуваються якісні зміни мотиваційної, когнітивної (знаннєвої), діяльнісної та ціннісної складових навчання учнів щодо створення пізнавальної бази для самостійного вирішення проблем у різних сферах життєдіяльності.

Зазначене вище вказує, що цілепокладання є процесом ухвалення учнями цілей, поставлених учителем або ж самостійним визначенням цілей та способів їхнього досягнення на конкретному етапі (урок, проект, проблема, КОЗ, ситуаційне завдання тощо) освітнього процесу.

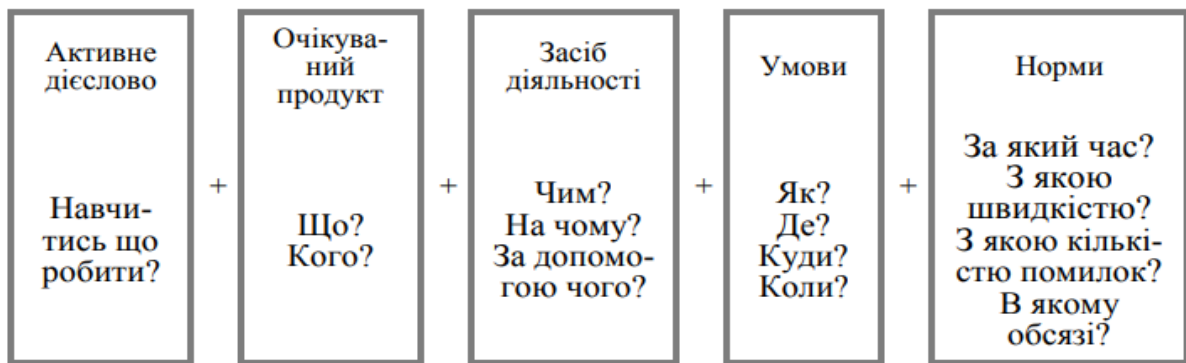
М. Артюшина та Л. Борисенко так акцентують увагу на цілепокладанні:

1. Чи потрібна постановка цілей у навчанні взагалі? Так, навчання є специфічним видом діяльності і постановою чітких, усвідомлених цілей, досягнення яких дозволяє значно підвищити ефективність освіти. Однак, незважаючи на велике значення цілепокладання у навчальній діяльності, механізм постановки навчальних цілей дуже слабо висвітлений у вітчизняній педагогічній літературі.

2. Що слід вважати результатами навчання і відповідно навчальними цілями? Більшість видів діяльності має цілком конкретні й зрозумілі, матеріалізовані результати. Наприклад, такі цілі, як «купити газету», «помити посуд», «запросити гостей на день народження» мають конкретні вчинкові результати: «куплена газета», «помитий посуд», «гості, що прийшли на день народження». Результати ж навчання не можуть бути визначені аналогічно. Наприклад, такі навчальні завдання, як «виконати лабораторну роботу», «дати відповідь на запитання» мають непрямі (незавершені) результати «виконана лабораторна робота», «надана відповідь». Справжніми результатами навчання є ті зміни в досвіді, що відбуваються в учня у процесі виконання зазначених дій, наприклад, якщо учень після лабораторної роботи може назвати, описати, пояснити певні терміни, поняття, правила, можна вважати, що навчання відбулося. Тут результатами навчання є зміни в досвіді учнів та набуті нові дії після вивчення певного навчального матеріалу.

3. Чиї цілі брати за основні: учня чи вчителя? У сучасному розумінні навчання – це єдиний процес взаємозалежної діяльності педагога й учня з реалізації спільних навчальних цілей – розвитку учня, досягнення змін у його досвіді, знаннях, вміннях, навичках, ціннісних орієнтаціях, особистісних якостях і поведінці тощо. Однак на практиці їхні цілі не збігаються. Якщо педагог вважає, що мета навчання є зрозумілою, то учні здебільшого приходять до школи не для того, щоб отримати знання, а передусім для спілкування. Кінцеві результати освітнього процесу також можуть уявлятися по-різному. Це означає, що навчальні цілі учнів мають ставитись і обґрунтовуватись учителем на початку навчальної діяльності. Формулювання навчальної цілі (*див. рис. 1*) аналогічне до формулювання звичайної цілі діяльності, однак має відображати кінцевий результат навчання – зміни в поведінці учня, діяльність чи окремі дії, які він зможе виконувати після вивчення певного навчального матеріалу. Формулювання навчальної цілі рекомендується починати з відповіді на запитання: «Навчитись що робити?».

РЕКОМЕНДОВАНІ КОМПОНЕНТИ ПРАВИЛЬНОГО ФОРМУЛЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ЦІЛІ

Наприклад:

Навчитись читати	тексти	—	підручника	Зі швидкістю 60 слів за хвилину
Навчитись розв'язувати	задачі певного типу	на комп'ютері, за допомогою програми Excel	з представленням роздрукованого звіту	зі швидкістю 5 правильно розв'язаних задач за годину
Навчитись складати	бізнес-план певного проекту	На основі представлених даних	у груповій роботі	обсягом 6—10 сторінок з 90 %-ю відповідністю зазначеним критеріям

Рис. 1. Рекомендовані компоненти правильного формулювання навчальної цілі

Рекомендуємо при постановці навчальних цілей урахувати, що дидактичні цілі як прогнозовані результати педагогічного впливу укладені в три групи завдань (освітні, виховні, розвивальні), відповідно до поширеної класифікації виділяють наступні типи цілей: предметні, особистісні, метапредметні (усі перераховані цілі зафіксовані в освітніх стандартах), а **структура системи цілепокладання** містить п'ять головних елементів:

- 1) постановка, формулювання цілей навчальної діяльності;
- 2) складання плану діяльності, спрямованої на досягнення цілей;
- 3) прогноз очікуваних результатів;
- 4) оцінка отриманих результатів;
- 5) коригування виявлених помилок і неточностей.

Постановка навчальних цілей є обов'язковою вимогою ефективного навчального процесу. Основні питання, на які даються відповіді під час формулювання мети: «Навіщо? Чому? Для чого? Що буде наслідком дій над предметом діяльності?». Уміння ставити перед собою чіткі, осмислені цілі часто вважають запорукою життєвого успіху. Постановка конкретних цілей вважається відправною ланкою всього подальшого процесу, це сприяє втіленню багатьох життєтворчих задумів, спрямовує психічну активність у доцільному напрямі, забезпечує підсвідоме налаштування на бажаний результат, створює

позитивне емоційне підкріплення, надає можливість перевірити досяжність отриманих результатів, порівнявши їх із запланованими, тощо.

Вітчизняні педагоги виокремили три основні функції, які виконує ціль у процесі її практичного здійснення:

1. Збуджувальна: до початку діяльності; упродовж усього процесу.
2. Спрямовуюча і регулювальна: дозволяє вносити необхідні корективи.
3. Конструктивна: будує діяльність.

Уважаємо найбільш доречними *рекомендації цілепокладання* за М. Артюшиною:

- завжди починати формулювання навчальної цілі з відповіді на запитання: «Навчитись що робити?» (наприклад, називати терміни й поняття, давати визначення, пояснювати правила, виконувати за алгоритмом, знаходити оптимальне розв’язання задачі тощо);

- навчальна ціль має бути сформульованою для учня;

- навчальна ціль має визначати те, що буде вміти робити учень після реалізації навчальної діяльності;

- навчальні цілі мають описувати явну поведінку, дії, які учні починають виконувати після вивчення певного навчального матеріалу, що свідчать про зміну в їх досвіді;

- у формулюваннях навчальних цілей мають використовуватись конкретні слова, зрозумілі для учнів (див. рис. 2, 3).

ТАКСОНОМІЯ НАВЧАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ

Рівні засвоєння	Можливі результати навчання за категоріями навчальних цілей		
	• Мотиваційні	• Пізнавальні	• Практичні
• Репродуктивний	<i>Учень може впізнати, назвати, розрізнити, обрати, навести, описати, переказати, повторити, скопіювати, виконати, застосувати, зреагувати, погодитись, визнати, прийняти до відома, визнати крацим, дотриматись</i>		
	норми, цінності, правила, обов'язки, заборони, погляди, принципи	факти, терміни, теорії, формули, приклади, дати, аксіоми, гіпотези, моделі, концепції	дії, алгоритми, процедури, операції, прийоми, методи, технології, процеси, досліді, механізми, пристрої
• Реконструктивний	<i>Учень може проаналізувати, пояснити, охарактеризувати, проілюструвати, порівняти, узагальнити, довести, вирішити, підсумувати, класифікувати, оцінити, доповнити, виправити, вдосконалити, спростити, пристосувати, адаптувати, відкорегувати</i>		
	норми, цінності, правила, обов'язки, заборони, погляди, принципи	факти, терміни, теорії, формули, приклади, дати, аксіоми, гіпотези, моделі, концепції	дії, алгоритми, процедури, операції, прийоми, методи, технології, процеси, досліді, механізми, пристрої
• Творчий	<i>Учень може запропонувати, вигадати, розробити, винайти, спроектувати, змодельювати, сконструювати</i>		
	норми, цінності, правила, обов'язки, заборони, погляди, принципи	факти, терміни, теорії, формули, приклади, дати, аксіоми, гіпотези, моделі, концепції	дії, алгоритми, процедури, операції, прийоми, методи, технології, процеси, досліді, механізми, пристрої

Рис. 2. Таксономія навчальних цілей

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ДО ТЕМИ «НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ»

Орієнтовні навчальні цілі	Способи реалізації
1. Переконатись у необхідності постановки цілей, осмислити категорію «ціль», обговорити значення постановки цілей у житті	• вправа на побудову асоціативного ряду до категорії ціль • спільне обговорення поняття «ціль» • робота з цитатами про значення цілей у житті • пояснення функції цілей
2. Дізнатись про принципи цілеутворення, навчитись правильно формулювати особисті і навчальні цілі, бачити і виправляти помилкові формулювання	• повідомлення про принципи і правила цілепокладання • вправа на складання цілей діяльності і навчання з готових компонентів • самостійне вивчення таблиці типових помилок у постановці цілей навчання • дискусія про значення правильної постановки навчальних цілей • вправа на розпізнання помилок у формулюваннях навчальних цілей
3. Зрозуміти принцип ієрархічності в постановці цілей діяльності і навчання, дізнатись про загальні цілі освіти, навчитись висувати цілі різного ступеня конкретності	• повідомлення про необхідність виділення навчальних цілей різних рівнів • ілюстрація побудованих «дерева» навчальних цілей • самостійна побудова студентами дерева навчальних цілей певного навчального предмета чи теми

Рис. 2. Методи навчання до теми «Навчальні цілі»

Найоптимальнішим є формування мети уроку як сукупності трьох компонентів: 1) процесуального; 2) результативного; 3) змістового.

Загальна мета уроку підлягає декомпозиції, тобто структуруванню на часткові цілі навчальної ситуації.

Мета повинна бути конкретною і має вигляд такої формули:

$$\text{М уроку} = \text{П} + \text{Р} + \text{З}$$

ПРИКЛАДИ ТЕХНОЛОГІЙ ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ

(за матеріалами з відкритих джерел)

1. Метод цілепокладання BSQ: думай масштабно, дій дрібними кроками і рухайся швидко

Означений метод складається з трьох послідовних кроків. *Першим кроком* у методі цілепокладання BSQ є «масштабне мислення». Чого ви сподіваєтесь досягти найближчими місяцями? Узагальнюйте свою мету кількома словами або реченням. Не хвилюйтеся, якщо ваша ціль зараз здається недосяжною. Ідея полягає в тому, щоб почати з великого, а потім перейти до конкретних кроків, які зроблять вашу мету досяжною.

Другим кроком у методі цілепокладання BSQ є «дрібні дії». Спробуйте скласти список дій, які потрібно зробити для досягнення своєї мети. Найкраще бути якомога детальнішим із цим кроком: невизначені напрямки дій не дадуть вам чіткого уявлення про те, як досягти своєї мети.

Третім кроком у методі цілепокладання BSQ є «швидкий рух». Це етап, на якому ви встановлюєте для себе терміни. Розробіть окремий термін для кожної дії, яку ви продумали на попередньому кроці. Кінцеві терміни є важливими для встановлення цілей, оскільки вони вимагають від вас відповідальності. Ефективність методу полягає в тому, що на чолі переліку справ стоїть омріяна ціль, яка розгалужується на дрібні кроки і конкретні дедлайни.

Таким чином, досягнення успіху стає не чимось ефемерним і далеким, а чітко продуманим планом.

2. Цілепокладання за системою SMART

Цілі, поставлені за системою SMART, досяжні, вимірні, конкретні та дозволяють продумати всі необхідні нюанси.

Подібно до попереднього методу, SMART – це також аббревіатура, в якій зашифровані ознаки, за якими потрібно ставити цілі:

Specific (конкретність). Ваша мета повинна бути точною. Замість того, щоб встановлювати загальну мету читати більше, вирішіть, коли саме і скільки сторінок ви б хотіли читати.

Measurable (вимірюваність). Провал чи успіх вашої мети можна якимось чином обчислити. Наприклад, ви можете виміряти свій прогрес за кількістю сторінок, які ви прочитали за день або тиждень, або за кількістю часу, який ви витратили на читання за день або тиждень.

Achievable (досяжна). Ваша ціль повинна бути максимально реалістичною. Постарайтесь тверезо оцінити свої можливості, проаналізувати власне становище в суспільстві, фінансове становище, а тоді вже планувати покупки чи ставити цілі. Перед тим, як ставити дедлайни, постарайтесь дізнатися у колег чи самому розрахувати реальний час на виконання певного завдання.

Relevant (доцільна, важлива). Ваша мета повинна бути потрібною вам саме в цей період життя. Запитайте себе, чи доцільно зараз змінювати роботу, планувати покупку нового автомобіля, чи, можливо, зараз необхідно вкласти сили в більш доречний та терміновий проєкт.

Time bound (обмежена в часі). У вашої мети повинен бути кінцевий термін. Не дайте собі ні занадто багато, ні занадто мало часу для досягнення своєї мети. Ціль без кінцевого терміну швидше за все буде відкладатися до безкінечності.

3. Метод постановки цілей OGTM

Ще один ефективний метод цілепокладання – система OGTM (Objectives, Goals, Tactics and Metrics). Вона найкраще працює з постановкою і поступовим досягненням довгострокових цілей. Першим кроком є визначення масштабної довгострокової мети, яку необхідно розбити на 3-5 досяжних цілей, і для кожної обрати тактику виконання, послідовність дій та дедлайни. У кінцевому підсумку у вас повинна вийти вертикальна таблиця «Від більшого до меншого».

Ключова особливість методу OGTM полягає в тому, що потрібно контролювати кожну свою дію від найменшої до найбільшої та звітувати самому собі про результати до того часу, поки не дійдете до кінцевої мети.

Наприклад, СМАРТ:

Що ви хочете досягти у наступному році? Покращити екологічний стан довкілля.

Що для вас означає «кращий екологічний стан»? У який спосіб ви можете визначити, що покращуєте екологічний стан планети? Для покращення екологічного стану довкілля існує безліч способів, але наразі я б хотіла сприяти вирішенню проблеми сміття.

Для мене визначальною ознакою буде результат, наприклад, якщо ми зі школярами станемо екосвідомими, зокрема будемо:

- сортувати сміття на рівні класу;
- віддавати відсортоване сміття на сортувальні станції для подальшого перероблювання;
- мінімізувати появу нового сміття;
- у класі користуватися екофрендлі-речами та косметичними засобами.

Якщо у результаті шкільний простір на рівні закладу стане більш екологічним, а саме:

- з'явиться сортувальна станція для пластику, скла, металу, макулатури;
- їжу в їдальні загортатимуть не у пластикові пакети, а в паперові мішечки;
- відбуватиметься компостування залишків їжі з їдальні;
- школа не користуватиметься миючими засобами з мікропластиком, фосфатами;

– у класі буде організований «зелений куточок» із рослинами, що виділяють багато кисню та поглинають вуглекислий газ.

Просто поставте собі прості запитання: «Що реалістично я можу виконати для досягнення річної цілі за перший квартал?», «Чи буду я виконувати так само багато, як у цей квартал, наступні місяці?».

Упродовж перших трьох місяців я можу працювати над двома короткостроковими цілями, аби ми зі школярами:

- мінімізували появу нового сміття;
- сортували сміття на рівні класу.

Під час формування дій поставте собі такі запитання: «Як досягти квартальної цілі, в який спосіб?», «Як багато часу для цього потрібно?», «Як часто мені доведеться робити кроки для досягнення мети?».

Формування кроків на прикладі місячної цілі

«Мінімізація кількості нового сміття на рівні класу»

Підготувати тематичний урок або позаурочний захід на основі проведеної пошукової роботи.

Провести урок або заняття.

Підготувати 5 інтерактивних вправ для кращого засвоєння матеріалу та спланувати проведення вправ у різні дні.

Провести 5 вправ.

Провести зі школярами дослідження про види сміття, яке найчастіше потрапляє до смітника в класі.

Спланувати «мозковий штурм» з учнями стосовно того, як мінімізувати кількість сміття.

Важливим етапом у створенні журналу професійного росту є рефлексія кожного кроку: під час формування цілей та плану дій (на кожному етапі) не забувайте про принципи SMART. Аналізуйте вашу роботу ще на етапі створення плану: можливо, ви взяли надто швидкий темп і не встигнете, або, навпаки, будете занадто повільно просуватися?

Наприкінці кожного місяця слід переглядати результати: які дії було виконано, які короткострокові цілі досягнуто та як це наблизило вас до довгострокової мети. Також подумайте, можливо, якісь дії не наблизили вас до мети, а варто змінити план дій? Може, варто задуматися над реалістичністю довгострокової мети?

Насамкінець варто нагадати слова американського мецената Елберта Хаббарда: *«Багато людей виявилися невдахами в житті не через незначні здібності, низький рівень інтелекту чи навіть відсутність сміливості, а лише через те, що вони ніколи не упорядковували свої дії для досягнення мети».*

ПОРАДИ ДЛЯ БАТЬКІВ

«Як підтримувати інтерес дитини до навчання» *(за матеріалами з відкритих джерел)*

Порада № 1. Захопіться навчанням самі.

Інтерес до нових знань, як і багато іншого, дитина переймає від батьків. Якщо ви любите дізнаватися щось нове, знаходити рішення різноманітних завдань, розвивати нові навички – ваші діти теж полюблять це. Інтерес до нових знань заразливий. Показуйте своє захоплення новими відкриттями. Розповідайте про випадки, коли вам вдалося вирішити якусь важку задачу. Дозвольте дітям спостерігати за вашими зусиллями, коли ви створюєте або робите щось, і радістю від досягнення мети.

Порада № 2. Дослідіть разом з дітьми.

Діти допитливі від природи. Розвивайте в них цю цікавість, показуючи приклад. Висловлюйте своє здивування щодо того, як у природі все влаштовано. Серйозно ставтеся до запитань, які ставлять діти: шукайте інформацію в книгах або в інтернеті. Дивіться разом з дітьми науково-популярні передачі по телевізору, обговорюйте побачене. Проводьте вдома експерименти. В інтернеті можна знайти безліч прикладів цікавих експериментів, наприклад, як відбувається виверження вулкана, як за допомогою харчових продуктів можна спостерігати за хімічними процесами тощо. Присвятіть цьому кілька годин у вихідні – і дитині завжди буде цікаво дізнаватися щось нове.

Порада № 3. Читайте разом з дитиною.

Успішність дитини в школі багато в чому залежить від інтересу до навчання та навичок читання. Читайте дітям уголос. Читайте окремі сторінки разом або по черзі. Знайдіть книгу з цікавим сюжетом, яка спонукатиме вас читати розділ за розділом. Запишіть дітей до бібліотеки, кожного тижня беріть там нові книги. Коли діти зможуть читати самостійно, це стане для них можливістю дізнаватися щось нове та чудовою розвагою. Дітям, які вміють і люблять читати, легше дається навчання в молодших класах, де більшість завдань пов'язані саме з читанням.

Порада № 4. Тренуйте навички письма.

Навички письма не менш важливі для успішності дитини, ніж читання. Батьки завжди звертають увагу на момент, коли їхня дитина навчилася писати своє ім'я. Але не зупиняйтеся на цьому. Розвивайте навички письма з раннього віку так само, як і навички читання. Наприклад, коли дитина ще маленька, попросіть її розповісти, що намальовано на її малюнку, щоб ви могли зробити підпис. Попросіть її продиктувати вам, що приємне відбулося з нею за день, запишіть це у щоденник. Коли дитина вчиться писати букви, запропонуйте їй самій заповнювати цей щоденник. Так ви аналізуєте події, що відбулися за день, і надаєте їм цінність, записуючи їх. Крім того, ці щоденники в майбутньому можуть стати цінним спогадом про дитинство.

Порада № 5. Цікавтеся, що дитина вивчає в школі.

Діти в усьому беруть із нас приклад. Якщо ми виявляємо щиру цікавість до того, що дитина вчить у школі, інтерес з'явиться і в неї. Приділяйте небагато часу тому, щоб поговорити з нею про уроки. Цікавтеся, але не критикуйте. Обговоріть разом домашнє завдання. Поцікавтеся, як дитина збирається його виконувати. Ставте запитання, які вимагають розгорнутої відповіді. Не робіть завдання за неї – просто цікавтеся й підтримуйте.

Порада № 6. Організуйте дитині місце для навчання.

Неважливо, де дитина вчить уроки – на кухні чи у себе в кімнаті. Важливо, щоб у неї було достатньо місця й часу, щоб зробити завдання, і щоб під рукою було все необхідне для цього. Якщо ви виділяєте дитині місце й визначаєте час для виконання домашніх завдань, вона починає сприймати навчання серйозно. Коли вона вчить уроки, телевізор і мобільний телефон повинні бути вимкнені. Час від часу контролюйте процес: підтримуйте малюка, хваліть його за виконану роботу. Зацікавленість і підтримка батьків важлива для нього більше, ніж слова.